

Hollolan kunta

Kuntavaalien 2017 teemaesite

Kuntavaaleissa 2017 valitaan Hollolan valtuustoon 43 valtuutettua, jotka tekevät päätöksiä kuntalaisten jokapäiväistä elämää koskevista asioista kuten mm. kunnan järjestämistä palveluista sekä siitä, miten nämä palvelut rahoitetaan eli kunnallisveron ja kiinteistöveron suuruudesta sekä palveluista perittävistä maksuista.

Uudet valtuutetut valitaan neljäksi vuodeksi 6/2017-5/2021.

Hollolan valtuuston
kokoushuone, Hollola-sali

Hollolan kunta

Maakuntaudistus

Sote- ja maakuntaudistus on Suomen kunnallishistorian suurimpia uudistuksia.

1.1.2019 voimaan astuvaksi suunnitellun lakiuudistuksen mukaan sosiaali- ja terveystoimen palvelut tuotetaan 18 maakunnan kautta. Valtio rahoittaa maakuntien palvelut, joihin kuuluu lisäksi pelastustoimen, ympäristöterveydenhuollon, alueellisen kehittämisen ja elinkeinojen edistämisen tehtävät sekä alueiden käytön ohjaus ja suunnittelu.

Kunnat ovat paikallisen osallistumisen, demokratian, sivistyksen ja elinvoiman yhteisöjä, jotka hoitavat asukkaiden päättämiä itsehallintotehtäviä (yleinen toimiala) ja laissa säädettyjä paikallisia tehtäviä. Kunnat vastaavat jatkossakin nykyisen lainsäädännön periaatteiden mukaisesti työllisyyden hoidosta ja edistämisestä. Kunnalla on edelleen vastuu osaamisen ja sivistyksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä, liikunta-, kulttuuri- ja muista vapaa-ajan palveluista, nuorisotoimista, paikallisesta elinkeinopolitiikasta, maankäytöstä, rakentamisesta ja kuntasuunnittelusta.

Muutokseen liittyen valtio leikkaa kuntien tuloja 1.1.2019 alkaen n. 17 mrd euroa; verotuloja 11,4 mrd euroa ja valtionosuuksia 6 mrd euroa. Kuntien veroaste laskee -12,3 %-yksikköä. Lisäksi yhteisöverotuottoa leikataan -0,5 mrd euroa. Myös kuntien menot laskevat; sote-menojen osuus on kuntien menoista n. 17,7 mrd euroa eli keskimäärin 52 %.

Uudistukseen liittyy useita haasteita. Taloudelliset haasteet liittyvät erityisesti velanmaksukykyyn ja kiinteistöjen tyhjenemiseen. Toiminnalliset haasteet liittyvät rajapintapalveluihin. Rajapintapalveluilla tarkoitetaan sellaisia palveluketjuja, joissa asiakas tarvitsee sekä kunnan että maakunnan palveluja. Sujuva palvelu edellyttää jatkuvaa yhteensovittavaa työtä eri organisaatioiden välillä.

Keskeisin valtuustokauden haaste on ottaa haltuun kunnan uusi rooli erityisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä elinvoiman vahvistamisen osalta.

Päijät-Hämeen 8 kuntaa on ennakoinut maakuntaudistusta ja päättänyt siirtää sosiaali- ja terveystoimen palvelujen järjestämisvastuun Hyvinvointikuntayhtymälle. Hyvinvointikuntayhtymässä päättäjinä ovat vuoden 2018 loppuun saakka kunnanvaltuuston valitsevat päättäjät.

Keskeiset muutokset astuvat näillä näkymin voimaan kesken valtuustokauden. Valtuusto joutuu ottamaan kantaa maakuntaudistukseen liittyviin käytännön kysymyksiin ja seurausvaikutuksiin sekä kunnalle koituviin riskeihin.

Hollolan kunta

Mitkä ovat sosiaali- ja terveystoimen keskeiset viestit Hollolan kunnalta Hyvinvointikuntayhtymälle vuosina 2017 ja 2018?

Miten rajapintatyö saadaan toimivaksi?

Millainen rooli kunnalla tulisi olla työllisyyspalveluissa?

Kunnan uusi rooli: elinvoima ja hyvinvointi

Kun maakuntahallinto käynnistyy, kunnan rooli keskittyy laajasti kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen ja kunnan elinvoiman kasvattamiseen. Tässä työssä joudutaan hakemaan uudenlaisia ja luovia ratkaisuja. Onnistuminen edellyttää, että kunta tavoittaa ja kykenee innostamaan kuntalaiset, järjestöt ja yritykset yhteisiin tavoitteisiin ja yhteiseen tekemiseen. Tähän työhön tarvitaan kunnan aktiivista otetta, edellytysten luomista ja kannusteita.

Kunnan organisaatiota on muutettu uuden kunnan haasteisiin paremmin soveltuvaksi. Vaalien jälkeen valitaan elinvoimavaliokunta ja hyvinvointivaliokunta kunnanhallituksen ja tarkastuslautakunnan lisäksi.

Hollolan väestönkasvu on hiipunut viimeisten vuosien aikana niin, että kunnan väestö on vähentynyt n. 80 as/vuosi. Väkiluvun muutos vaikuttaa sekä verotuloihin että valtionosuuksiin. Muuttoliikkeeseen vaikuttaa eniten yleinen taloudellinen tilanne, työpaikat ja vetovoimaiset asuinalueet.

Hollolan kunnan työpaikkaomavaraisuus on n. 65 %, mikä on maakunnan alhaisimpia. Lähes 6 500 asukasta käy töissä muualla kuin omassa kunnassa. Hollolan elinkeinotoiminta on tästä näkökulmasta vahvasti alueellista. Hollolan kunta on osakkaana Lahden Seudun Kehitys Ladec Oy:ssä yhdessä Lahden ja Orimattilan kaupunkien kanssa. Ladec tuottaa yrityksille neuvontapalveluja aina perustamisesta laajempaan toiminnan kehittämiseen. Kunnassa on myös yrityskoordinaattori, jonka tehtäviin kuuluu osaltaan työpaikkojen synnyn edistäminen mm. edistämällä yritysalueiden käyttöä.

Rakennemuutos haastaa eri alueet; yrityksiä siirtyä pois tai lopettaa toimintansa. Uudet työpaikat syntyvät hitaasti lähinnä pienyritystoiminnan kautta. Rakennemuutosta vauhdittavat myös julkisten toimijoiden palvelurakennemuutokset ja valtakunnallisesti heikko talouskehitys.

Hollolan kuntakeskus, Salpakankaan ja Kukonkoivun teollisuusalueet sijaitsevat Suomen toiseksi suurimman pohjavesivarannon päällä. Sijainnista johtuen toimintaan kohdistuu rajoitteita, jotka luovat taloudellisia ja toiminnallisia haasteita.

Hollolan kunta

Kunta on panostanut uusiin, pohjavesialueen ulkopuolisiin yritysalueisiin Hopeakallioon ja Paassiltaan. Myös tuleva ohitie, jonka rakentamisesta on olemassa eduskunnan päätös, tulee luomaan uusia, erinomaisia sijoittumispaikkoja yrityksille.

Kunnanvaltuusto ottaa kantaa kunnan uuden roolin mukaisiin tehtäviin ja painopistealueisiin, yritysten toimintaedellytyksiin ja asumisen mahdollisuuksiin palvelujen, maanhankinnan ja kaavoitusratkaisujen kautta.

Miten kunta voi synnyttää toimivaa kumppanuutta järjestöjen ja kuntalaisten kanssa?

Miten kunnan, kuntalaisten, järjestöjen ja yritysten välistä toimivaa vuorovaikutusta rakennetaan ja toteutetaan?

Minkälaiseksi valtuuston ja valiokuntien roolia tulee muuttaa uudessa toimintaympäristössä?

Mitkä ovat elinkeinotoiminnan kehittämisen painopisteet Hollolassa?

Miten kunta voisi edesauttaa yritystoiminnan kasvua?

Miten kunnan väkiluku saadaan kasvuun?

Miten kunnan elinvoimaa vahvistetaan?

Miten (millä kunnan käytettävissä olevilla keinoilla) kuntalaisten hyvinvointia kasvatetaan?

Miten kuntalaisten vastuun ottamista omasta ja läheistensä hyvinvoinnista voidaan kannustaa?

Palvelut

Hollolan kunnan asukkaat ovat yleisesti ottaen keskimääräistä tyytyväisempiä kunnan palveluihin. Kaikissa peruspalveluryhmissä: sosiaalipalvelut, terveyspalvelut, koulutuspalvelut, sivistyspalvelut ja tekniset palvelut palvelutyytyväisyysindeksi oli keskiarvoa merkittävästi parempi 40 tutkimuskunnan joukossa. (Arttu, valtakunnallinen kyselytutkimus 2015)

Maakuntauudistuksen toteutuessa kunnan palvelutuotanto keskittyy päivähoidon, sivistyspalvelujen, kuntatekniikan palvelujen, kunnan kiinteistöjen hoito- ja ylläpitopalveluihin ja investointien toteuttamiseen sekä kaavoituksen ja maankäytön kehittämiseen. Yhtenä tärkeänä palveluna Elinvoiman palvelualue tuottaa asukkaille ja yrityksille rakentamiseen liittyvät lupapalvelut. Elinvoiman palvelualueelta tuotetaan myös koulujen ja päiväkotien ruoka- ja

Hollolan kunta

siivouspalvelut. Kunnan uudessa roolissa syntyy uudenlaisia tarpeita, toisaalta uudenlaisia odotuksia kunnille.

Kunnassa on 11 koulua ja 9 päiväkotia. Hollolan kunta on panostanut merkittävästi uusiin kouluihin. Salpakankaan koulu on kokonaan rakennettu uudelleen vuosina 2010-2015 ja syksyllä 2017 käynnistyy Heinsuon ja Kalliolan elinkaarikoulut. 5-6 luokan oppilaat keskitetään Heinsuon, Kalliolan ja Salpakankaan kouluihin Hämeenkosken pitäjän oppilaita lukuun ottamatta ja samalla oppimisen tuen palvelujen toiminnallinen kokonaisuus vahvistuu. Tavoitteena on avoimet oppimisympäristöt, liikkuvat koulut ja ehyt koulupäivä, mihin kytkeytyy kiinteästi myös vapaa-aikatoimi.

Vuoden 2017 alusta lukien, kaikkien kunnan vastuulle kuuluvien sosiaali- ja terveystalouden palvelujen järjestämisestä on vastannut Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä.

Kunta voi vaikuttaa palvelujen laatuun ja siihen, miten hyvin palvelut ovat kuntalaisten saavutettavissa. Kunnan palveluihin käytettävät taloudelliset resurssit vaikuttavat olennaisesti siihen, millaista palvelutasoa ja palveluverkkoa voidaan ylläpitää.

Kuntien palveluissa korostuu entistä enemmän asiakaskeskeisyys. Se tarkoittaa, että palvelujen vaikuttavuuden, laadun ja kustannustehokkuuden lisäksi asiakas eli kuntalainen otetaan entistä enemmän mukaan palveluja kehittämään ja arvioimaan.

Valtuustokaudella otetaan kantaa mm. palvelujen laatuun, asiakkaan rooliin ja mukaan ottamiseen, yhdistysten ja järjestöjen kumppanuusroolien kehittämiseen sekä kunnan avustusjärjestelmiin.

Keskeisiä kysymyksiä

Miten kyetään aikaansaamaan mahdollisimman vaikuttavia palveluja eli paremmin ennaltaehkäisemään kustannusten kasvua?

Oletko valmis tinkimään palvelujen saatavuudesta, saavutettavuudesta tai tasosta?

Mistä palveluista voisi luopua (siirtää asiakkaiden /kuntalaisten omalle vastuulle) tai ostaa yrityksiltä?

Miten kunta kykenee säilyttämään kansalaisten tyytyväisyyden palveluihin talouden kiristyessä?

Mitkä ovat olennaisimpia laatutekijöitä kunnan palveluissa?

Hollolan kunta

Kuntatalous

Kuntatalouden haasteet jatkuvat edelleen. Tämä johtuu siitä, että koko julkinen talous on alijäämäinen ja tätä kautta mm. valtionosuuksien tasoa on leikattu käytännössä koko vuosikymmenen ajan. Tilanne näyttää ennusteiden mukaan jatkuvan edelleen. Tähän liittyen kunnissa joudutaan edelleen toteuttamaan tiukkaa talouslinjaa ja varautumaan sopeutus päätöksiin.

Kuntien menoista vaikeimmin ennakoitava ja nopeimmin kasvava sote-osuus siirtyy maakunnalle. Tämä helpottaa kuntien talouspaineita, lisää talouden ennakoitavuutta ja pitkäjänteistä suunnittelua. Kuntatalouden tulot puolittuvat, tulopohjan elementit pysyvät ja niiden rakenne muuttuu. Suhteellinen velkaantuneisuus kasvaa ja talouden liikkumavara kapenee taseiden jäädessä lähes ennalleen. Sote-uudistuksessa kuntien aikaisemmin ottamat velat jäävät edelleen täysimääräisinä kuntien vastuulle. Kunnat joutuvat myös alaskirjaamaan peruspääoman ja omaisuutensa lakisääteisistä kuntayhtymistä (maakuntaliitot, sairaanhoitopiirit ja erityishuollon kuntayhtymä).

Hollolan kunnan lainamäärä oli vuonna 2016 n. 2 800 euroa/asukas. Keskimääräinen velkamäärä kunnissa on lähes 3 000 euroa asukasta kohti. Kuntien velat ovat nelinkertaistuneet 15 vuodessa. Kuntien taloustilannetta pahentaa vuodesta 2021 alkaen lisäksi se, että 35 prosenttia nykyisistä kuntien sote-kiinteistöistä jää tyhjilleen, kun maakunnat ja niiden liikelaitokset ja yhtiöt luopuvat niiden vuokraamisesta määräajan loputtua. Tyhjentyvien kiinteistöjen ongelmaan on löydettävä ratkaisu ennen vuotta 2022. Kunnassa tarjotaan tällä hetkellä sosiaali- ja terveystalouksella 11 kiinteistöä.

Maakuntauudistuksen myötä Hollolan kunnan kunnallisveroaste vuonna 2019 on 21 %-12,47 % = 8,53 %. Hollolan kunnallisveroaste on tällä hetkellä Päijät-Hämeen 4. korkein (10 kunnasta). Veroprosentin suhteelliset erot korostuvat, kun kuntien veroasteet alentuvat.

Kunnan haasteena ovat myös investoinnit. Investointitaso tulevina vuosina mm. Lahden eteläisestä kehätiestä johtuen, on todennäköisesti koko tulevan valtuustokauden suurempaa, kuin poistotaso. Tämä tarkoittaa, että kunta edelleen lisävelkaantuu. Kunnan suhteellinen velkamäärä uhkaa kasvaa yli 100 %:n tason, kun maakuntauudistus toteutuu. Nykyisin yli 50 % suhteellista velkamäärää on pidetty yhtenä kriisikuntakriteerinä. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Hollolan kunta

Kunnan pärjääminen uudistuksen jälkeen riippuu olennaisesti siitä, missä kunnossa kunnan talous on ennen uudistusta. Uudistuksen vaikutukset rajataan lähelle uudistusta edeltävään tilaan. Rajaus lähtötilanteeseen on kannuste kuntien taloustilanteen parantamiseksi ennen uudistusta. Järjestelmämuutoksen tasaus korostaa kunnan talouden uudistusta edeltäviä ongelmia, koska se perustuu uudistusta edeltävän taloustilanteen säilyttämiseen. Lähivuosien yleinen taloustilanne, työllisyyskehitys, julkisen talouden kehitys, valtion kuntatalouteen liittyvät ratkaisut ja kunnan oma taloudenhoito määrittävät viime kädessä paljon yksittäisen kunnan tilannetta.

Kunnan keskeisimmät tulot koostuvat verotuloista ja valtionosuuksista. Vuoden 2017 osalta verotulojen ja valtionosuuksien kasvu on heikko kuten on ollut jo kahtena edellisenäkin vuotena.

Kuntalain mukaan tasapainoinen talous edellyttää, että tulot ja menot ovat tasapainossa. Kuntulojen kehitys on heikkoa, menot eivät voi juurikaan kasvaa kunnassa. Kunnallisveroasteen kiristys tilanteessa, missä kuntalaisten tulot eivät kasva, on ongelmallista ja vaikuttaa kunnan elinvoimatekijöihin.

Kuntien talouden tasapainoa voidaan arvioida ns. kriisikuntakriteerien avulla. Ne kohdistuvat nykyisin mm. kunnan vuosikatteeseen, veroasteeseen, velkaantuneisuuteen ja tilinpäätösten alijäämiin. Mikäli kunta ei kykene saattamaan taloutta näiden raja-arvojen mukaiseksi, kunnan talous voidaan siirtää vahvaan valtion ohjaukseen ja päättää jopa kuntaliitoksesta kunnan puolesta. Kunnan itsenäisyys on pitkälle sidottu talouden tasapainoon.

Hollolan kunnan haasteena ovat olleet sisäilmaongelmaiset kiinteistöt, joista suurimmat on jouduttu purkamaan. Tähän on liittynyt kirjanpidollisia alaskirjauksia, mitkä selittävät sen, että kunnan tilinpäätökset vuosina 2013-2015 ovat olleet alijäämäisiä. Alijäämä on vähentänyt kunnan taseeseen kertynyttä ylijäämää, mitä on pyritty pitämään puskurina tuleviin haasteisiin. Kunnan taseessa olevaa ylijäämää on tällä hetkellä n. 13 milj. euroa.

Kunnan kiinteistöt on salkutettu vuonna 2016, mikä tarkoittaa sitä, että kiinteistöt on jaettu käyttötarkoituksen ja kunnan mukaan. Heinsuon ja Kalliolan koulut on toteutettu elinkaarihankemallilla ja kiinteistöleasing-rahoituksella, jolloin ko. kiinteistöt eivät ole kunnan omistuksessa. Edelleen kiinteistökannan kuntoa seurataan ja kiinteistöihin tehtävät korjaustarpeet jatkuvat.

Tulevalla valtuustokaudella päätetään investoinneista, kunnallisveroasteesta, kiinteistöjen korjauksista, mutta myös korjausvelan hallinnasta. Korjausvelkaa (käytettävissä olevaa rahoitusta enemmän korjaustarpeita) kohdistuu teihin, siltoihin, vesi- ja viemäritoimintaan ja kiinteistöihin.

Hollolan kunta

Keskeisiä kysymyksiä

Mihin kunnan talouden tasapainon saavuttamisessa tulisi kiinnittää eniten huomiota?

Miten kunta voisi lisätä tulo-rahoitusta?

Mikä on kunnan velkamäärän "katto"?

Mikä on kunnan kunnallisvero"katto" vai onko sellaista olemassa?

Miten kunta voi hillitä investointeja ja tätä kautta velanottoa?

Mitä kunnan korjausvelalle pitäisi tehdä?

Miten maakuntaudistukseen liittyviin riskeihin pitäisi varautua?

Kaavoitus ja yhdyskuntarakenne

Viimeaikojen voimakkaita trendejä on ollut väestön keskittyminen kasvukeskuksiin. Kuntien välinen nettomuuttoliike on Hollolan osalta viime vuosina ollut -130 as/vuosi. Heikoimmat nettomuuttosuunnat ovat ns. yliopistokaupunkeja, mutta myös maakunnallisessa muuttoliikkeessä on hävitty. Lasten ja lapsiperheiden osalta Hollolan muuttovoitto on supistunut vähentyneen tulomuuton seurauksena. Hollolan vetovoimaisuuden parantamisessa muuttajaryhmät korostivat työpaikkojen lisäämistä sekä kaupallisten palvelujen kehittämistä. Myös toimivalla joukkoliikenteellä on keskeinen vaikutus.

Vetovoimaisimpia asuinpaikkoja ovat viime vuosina olleet: kuntakeskuksen eteläpuoli, Kukkonkoivu, Kirkonseutu, Kalliola ja Kukkila.

Kuntakeskuksen kaupallisia palveluja koskeva kaavamuutos hyväksyttiin vuonna 2010. Kuntakeskuksen uusien kerrostaloasuntojen tarjonta ja palvelut lisääntyvät vuonna 2017 keskustan rakennushankkeiden myötä.

Valtuusto hyväksyy valtuustokausittain strategisen yleiskaavan ja maapoliittisen ohjelman. Strategisen yleiskaavan tavoitteena on linjata kunnan yhdyskuntarakenteen kehittämisen suunta ja maankäytön tarkoituksenmukainen kehittäminen. Tavoitteena on edistää taloudellista, toimivaa ja viihtyisää yhdyskuntarakennetta, joka mahdollistaa mahdollisimman sujuvan arjen kunnan asukkaille. Elinkeino toiminnan edistämisen kannalta kaavan keskeinen tavoite on mahdollistaa ristiriidattomien elinkeinoalueiden nopea ja sujuva toteuttaminen. Strateginen

Hollolan kunta

yleiskaava turvaa myös matkailu-, maa- ja metsätalouselinkeinojen kehittämisen. Strateginen yleiskaava ohjaa kunnan muuta kaavoitusta ja maankäytön suunnittelua. Kaavoista päättää aina kunnanvaltuusto.

Haja-asutus tuottaa kunnalle velvollisuuksia mm. vesihuollon ja viemäroinnin ja kuljetusten/joukkoliikenteen näkökulmasta, mistä syystä kunta johtuu pohtimaan rakennuslupien myöntämisen perusteita suhteessa kunnan kantokykyyn. Välineenä on strateginen yleiskaava ja maapoliittinen ohjelma, jotka valtuusto hyväksyy valtuustokausittain sekä rakennusjärjestys.

Kuntakeskuksen palveluverkko ja –rakenteet ovat kattavia. Kunnan näkökulmasta edullisinta olisi rakentaa tiivistäen jo olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta olemassa oleviin palveluihin ja liikenne- sekä kunnallisteknisiin verkostoihin tukeutuen, mihin liittyen keskustaajaman täydentämiskaavoitus ja –rakentaminen sekä kuntakeskuksen laajentaminen etelään ja Nostavan suuntaan on käynnissä. Kunnalla on myös tarjolla uusia yritystontteja kuntakeskuksen tuntumassa valtatie 12 ja kantatie 54 liittymässä.

Kunnan tavoitteena on kaavoittaa ensisijaisesti kunnan omistamille maille ja hankkia ns. raakamaa omistukseensa ennen asemakaavoitusta.

Hankkimalla raakamaan yleiskaavan mukaisilta kasvusuunnilta, kunnan on mahdollista kehittää yhdyskuntarakennetta toivottuun suuntaan. Asemakaavoituksen synnyttämä maan arvonnousu voidaan käyttää kaavan toteuttamisesta kunnalle aiheutuviin kustannuksiin. Kunnalla on lisäksi paremmat mahdollisuudet varmistaa kaavan oikein ajoitettu ja taloudellinen toteuttaminen.

Kunta voi kaavoittaa myös yksityisen maanomistajan maille tekemällä kaavan käynnistämissopimuksen ja maankäyttösopimuksen. Maankäyttösopimuksella kunta leikkaa kaavoituksesta koituvaa taloudellista hyötyä ja kattaa sillä kunnalle aiheutuvia yhdyskuntarakentamisen kustannuksia.

Kunta voi myös käyttää maanhankinnassa etuosto-oikeutta ja lunastusta, mikäli kunnan etu sitä vaatii.

Hollolan kunnan elinkeinopoliittisesta näkökulmasta Lahden eteläisen kehätien toteuttaminen on tärkeää. Tuleva ohitie luo kunnalle uusia, vetovoimaisia yritysten ja asumisen sijoittumisvaihtoehtoja.

Hollolan kunta

Keskeisiä kysymyksiä

Mikä on tonttutuotannon tavoitemäärä tulevina vuosina Hollolassa?

Mihin kunnan kaavoituksen painopistettä tulisi kohdentaa?

Miten kerrostalo- ja omakotirakentamisen tulisi jakautua?

Miten voimakkaasti ja millä keinoin hajakentäminen tulisi ohjata kestävän kuntatalouden näkökulmasta?

Pitäisikö kunnan maanhankintaa ja maanhankintaan käytettäviä keinoja laajentaa?

Ennakkoäänestys

Yleiset ennakkoäänestyspaikat ovat:

- Hollolan kunnanvirasto, Virastotie 3. Ennakkoäänestyspaikka on avoinna 29.3.-4.4.2017 välisenä aikana seuraavasti: arkipäivisin klo 9-18 sekä lauantaina ja sunnuntaina klo 10-16.
- Hämeenkosken kirjasto, osoite Asikkalantie 2. Ennakkoäänestyspaikka on avoinna 29.3.-4.4.2017 välisenä aikana seuraavasti: ma klo 12-19, ti klo 12-16, ke ja la-su suljettu, to klo 12-19 ja pe klo 10-16.

Laitosäänestys

Ennakkoäänestys toimitetaan vaalitoimikunnan ilmoittamina päivinä seuraavissa laitoksissa: Salpakankaan terveysasema, asumispalveluyksikkö Onnenkoto sekä palvelutalo Huili.

Kotiäänestys

Äänioikeutettu henkilö, jonka kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakkoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa äänestää ennakoita kotonaan. Tästä on ilmoitettava keskusvaalilautakunnalle viimeistään 28.3.2017 ennen klo 16.00 puhelimitse puh. 044 780 1357 ja 044 780 1245 tai kirjallisesti. Jos samassa taloudessa asuva omaishoitaja aikoo äänestää

Hollolan kunta

kotiäänestyksen yhteydessä, se on mainittava ilmoituksessa. Lomakkeita saa yhteispalvelupiste Piipahluksesta sekä internetistä <http://www.vaalit.fi>.

Vaalipäivä

Varsinaisena vaalipäivänä äänestyspaikat ovat avoinna klo 9-20.

Äänestysalueet ja -paikat ovat seuraavat:

Äänestysalueen nro	Äänestysalueen nimi	Äänestyspaikka
1	Salpakangas	Hollolan kunnanvirasto
2	Soramäki-Tiilikangas	Tiilikankaan koulu
3	Kartano	Salpakankaan koulu
4	Etelä-Hollola	Nostavan koulu
5	Länsi-Hollola	Hälvälän koulu
6	Kirkonseutu-Pyhäniemi	Pyhäniemen koulu
7	Vesikansa	Kalliolan päiväkoti
8	Hämeenkoski	Seurala